INFRACȚIUNEA DE HULIGANISM: EXAMEN TEORETIC ȘI PRACTIC

Alexandru IORDACHE

CZU: 343.593 *iordache.alexandru2020@gmail.com*

In this article, the offence of hooliganism provided in Article 287 of the Criminal Code of the Republic of Moldova was subjected to both theoretical and practical research. Considering the fact that the crime of hooliganism is a crime that threatens public order as well as public security, we can say that the issue addressed on the basis of these values protected by criminal law is of particular interest because public order and public security is the foundation of the state on which the entire rule of law is based.

În conformitate cu art. 287 Cod penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) constituie infracțiune de huliganism acţiunile intenţionate care încalcă grosolan ordinea publică, însoţite de aplicarea violenţei asupra persoanelor sau de ameninţarea cu aplicarea unei asemenea violenţe, de opunerea de rezistenţă violentă reprezentanţilor autorităţilor sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum şi acţiunile care, prin conţinutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obrăznicie deosebită. În cele ce urmează, vom reda unele aspecte problematice ale infracțiunii de huliganism, valorificând, în acest sens, abordările doctrinare și practica judiciară în materie.

Pentru început, precizăm că huliganismul este o faptă săvârşită în public, dar nu neapărat într-un loc public, aceasta poate fi comisă într-un apartament, într-un bloc locativ și alte încăperi. Acţiunile de huliganism sunt orientate, de regulă, spre public, spre reacţia publicului, implicând jignirea demnităţii publice şi încălcarea grosolană a ordinii publice [1].

După această clarificare, remarcăm că expresia utilizată de legiuitor – „acțiuni care încalcă grosolan ordinea publică” – este una lipsită de claritate și poate fi interpretată în mai multe feluri [2]. Prin urmare, ar fi oportun de exclus adjectivul „grosolan” din art. 287 CP RM.

Una dintre cele mai acute probleme referitoare la infracțiunea de huliganism vizează acțiunile de încălcare a ordinii publice, însoțite de violență. În sensul art. 287 CP RM, Plenul Curții Supreme de Justiție a explicat că prin „violenţă” se înţelege violenţa soldată cu vătămarea uşoară a integrităţii corporale sau a sănătăţii, fie cu vătămare neînsem-

nată, care nu presupune nici dereglarea de scurtă durată a sănătăţii, nici pierderea neînsemnată şi stabilă a capacităţii de muncă [4]. Prezența unei astfel de explicații este bine-venită. Prin prisma acestei explicații, deducem că infracțiunea de huliganism absoarbe contravenția prevăzută la art. 78 Cod contravenţional, care sancționează vătămarea neînsemnată și cea uşoară a integrităţii corporale. În consecință, calificarea trebuie făcută doar în baza art. 287 CP RM în cazul în care violenţa aplicată în legătură cu încălcarea grosolană a ordinii publice s-a concretizat în vătămarea uşoară a integrităţii corporale sau a sănătăţii, fie vătămare neînsemnată, care nu presupune nici dereglarea de scurtă durată a sănătăţii, nici pierderea neînsemnată şi stabilă a capacității de muncă. Nu este admisibilă aplicarea răspunderii conform art. 287 CP RM și art. 78 Cod contravenţional [2]. Trebuie să precizăm că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar în ceea ce privește calificarea acțiunilor ce încalcă grosolan ordinea publică, însoţite de aplicarea violenţei (concretizată în vătămarea medie sau gravă a integrităţii corporale ori a sănătăţii, sau decesul persoanei). În timp ce unele instanțe aplică răspunderea conform art. 354 Cod contravențional și, după caz, conform art. 145, 151 sau 152 CP RM; la rândul său, alte instanțe au calificat conduita făptuitorului, pe de o parte, conform art. 287 CP RM, iar pe de altă parte, potrivit art. 145; 151 sau 152 CP RM [2]. Considerăm că prima orientare jurisprudențială este corectă. Explicația constă în faptul că este inadmisibilă valorificarea multiplă la calificarea a uneia și aceleiași violențe [2].

Este de menționat, nu are relevanță la calificarea faptei potrivit art. 287 CP RM numărul de lovituri aplicate victimei în legătură cu încălcarea grosolană a ordinii publice. În situația respectivă, este important ca violența să nu depășească gradul de severitate susceptibil de a fi înglobat de infracțiunea de huliganism [2].

În altă ordine de idei, infracțiunea de huliganism trebuie delimitată de alte fapte, în particular, de contravenţia prevăzută de art. 78 Cod contravenţional. Sub acest aspect, consemnăm că deosebirea dintre contravenţia de huliganism nu prea grav şi infracţiunea de huliganism constă în următoarele: contravenţiile nu presupun şi existenţa unei acţiuni adiacente alternativ. Dacă făptuitorul nu se limitează doar la: acostarea jignitoare, în locuri publice, a persoanei fizice, tulburarea

ordinii publice; tulburarea liniştii în timpul nopţii, alte acţiuni similare; tragerea din armă de foc, în locuri publice, în locuri rezervate pentru tragere, dar cu încălcarea modului stabilit, însă mai recurge şi la aplicarea violenţei, la ameninţarea cu aplicarea violenţei sau la opunerea de rezistenţă violentă reprezentanţilor autorităţilor sau altor persoane, care curmă actele huliganice. În astfel de circumstanţe, fapta comisă depăşeşte gradul de pericol social al unei contravenţii, atingând gradul de pericol social al unei infracţiuni [4].

Efectuând o comparație între art. 354 Cod contravențional și art. 287 Cod penal, sub aspectul laturii obiective, constatăm că în cazul huliganismului contravențional făptuitorul nu recurge la aplicarea violenței și nici nu amenință cu aplicarea violenței; în cazul huliganismului penal, făptuitorul fie aplică violența asupra victimei, fie o amenință cu aplicarea violenței.

De asemenea, este relevantă delimitarea infracțiunii prevăzute la art.287 CP RM de alte fapte contravenționale, precum cele prevăzute la art. 354, art. 357 și art. 363 Cod contravențional. Aici menționăm faptul că dacă făptuitorul în acțiunile sale nu se limitează doar la: acostarea jignitoare, în locuri publice, a persoanei fizice, tulburarea ordinii publice; tulburarea liniștii în timpul nopții, alte acțiuni similare; tragerea din armă de foc, în locuri publice. În cazul dat va fi considerată infracţiune de huliganism, prevăzută la art. 287 CP, şi nu contravenţie reglementată la art. 354, 357 sau 363 Cod contravenţional.

Deseori, în practică, apar probleme de calificare atunci când prin încălcarea grosolană a ordinii publice şi a exprimării unei vădite lipse de respect faţă de societate, fie a cinismului sau obrăzniciei deosebite, are loc o distrugere sau o deteriorare a bunurilor. În acest sens, Plenul Curţii Supreme de Justiţie a explicat că acţiunile făptuitorului care se manifestă prin distrugerea sau deteriorarea intenţionată a bunurilor, descrise în art. 197 CP RM, infracţiunea de huliganism poate absorbi distrugerea sau deteriorarea intenţionată a bunurilor, descrisă la art. 197 alin. (1) CP RM, iar distrugerea sau deteriorarea intenţionată a bunurilor, descrisă la art. 197 alin. (2) CP RM, ar putea fi absorbită doar de infracţiunea prevăzută la art. 287 alin. (3) CP RM. Condiţia esenţială este ca distrugerea sau deteriorarea intenţionată a bunurilor să

reprezinte o manifestare a încălcării grosolane a ordinii publice ori a cinismului sau obrăzniciei deosebite [4].

Soluția de calificare trebuie nuanțată în situația în care fapta menționată *supra* a fost comisă de către un minor cu vârsta de 14 ani. Minorul care a împlinit vârsta de 14 ani, dar nu a atins vârsta de 16 ani nu poate fi tras la răspundere penală în cazul variantei-tip a infracțiunii de huliganism prevăzută la art. 287 alin. (1) CP RM. În schimb, acesta ar putea fi tras la răspundere în cazul huliganismului agravat – art. 287 alin. (2) și (3) CP RM. Totuși, un minor care a împlinit vârsta de 14 ani, dar nu a atins vârsta de 16 ani poate conștientiza pericolul social al infracțiunii de huliganism în formă neagravată. Din acest motiv, ar fi oportună modificarea art. 21 alin. (2) CP RM, astfel încât să fie posibilă aplicarea răspunderii penale a minorilor care au împlinit vârsta de 14 ani, dar nu au atins vârsta de 16 ani în baza art. 287 alin. (1) CP RM.

Analizând practica judiciară, am mai constatat că infracțiunea de huliganism în marea majoritate a cazurilor este comisă în stare de ebrietate. Această împrejurare nu are importanță la calificarea faptei, ci poate fi luată în considerare la individualizarea pedepsei.

În fine, *de lege ferenda,* reiterăm propunerea reflectată în literatura de specialitate privind reconsiderarea dispoziţiei alin.(1) art.287 CP RM şi, implicit, a noţiunii legislative a huliganismului, după cum urmează: „Fapta săvârşită în public, îndreptată împotriva ordinii publice, însoţită de violenţă sau ameninţare cu violenţă” [2].

Referințe:

1. BRÎNZĂ, S. Infracțiunea de huliganism (art. 287 CP RM) Analiză de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2015, nr.8(88), pp. 46-63.
2. RENIȚĂ, Gh. Huliganismul ce implică acțiuni ce încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor: divergențe jurisprudențiale. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr. 12, pp. 9-21; 2018, nr. 1-3, pp. 16-31.
3. STATI, V. Sugestii și observații pe marginea unor proiecte de hotărâri ale Plenului Curţii Supreme de Justiţie. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr. 5, p. 5-15.
4. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr. 6 din 15 mai 2017 de modificare şi completare a Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr. 4 din 19 iunie 2006 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”. Disponibil: https://goo.gl/bPAKLo